

Rana z 11. septembra je živá

NEW YORK (zah, REUTERS) – Na ten deň spred piatich rokov mnohí spomínajú, akoby bol včera. „Zostala mi diera v duši. Poznal som ľudí, ktorí stratili blízkych. Nikdy sa z toho nespamätám,“ povedal pre CNN newyorský taxikár Henry Pitkin. Aj dnes, päť rokov po nárazoch lietadiel do veží Svetového obchodného centra v New Yorku, budovy Pentagonu a páde lietadla v Pensylvánii, sa Spojené štáty ponorili do atmosféry smútku, pripomenutia si vlastnej zraniteľnosti, ale aj odhodlania.

„Zdá sa, že národ je zjednotený v tom, že stále čelí teroristickej hrozbe a zároveň rozdelený v tom, ako proti nej bojovať,“ uvádza CNN. Dôsledky 11. septembra sa stali súčasťou bežného života – na

letiskách stoja pre bezpečnostné kontroly dlhé rady, tunely prehládajú psy, v správach sa takmer pravidelne hovorí o nových teroristických útokoch. Na 11. september sa nedá zabudnúť. „Ľudia o tom dni hovoria tak, ako prvé mesiace po útokoch. Stále je to jedna z horúcich tém v debatách a to pri každej príležitosti,“ hovorí pre CNN reverend Stuart Hoke z kostola St. Paul, ktorý stojí neďaleko miesta, kde pred piatimi rokmi stáli dvojčiky Svetového obchodného centra. Kostol nebol pri útokoch poškodený a dnes má niekoľkonásobne vyššiu návštevnosť, ako pred piatimi rokmi.

Americká vláda tvrdí, že odvtedy zabránila najmenej desiatim teroristickým útokom a rozbila niekoľko

teroristických sietí. Napriek tomu strojcu atentátov z 11. septembra Usamu bin Ladina a jeho prvú ruku Ajmana al-Zawahrího ani po vojne v Afganistane a páde režimu Talibanu armáda nechytla. Nahrávky, v ktorých komentujú ďalšie atentáty či vojnu v Iraku, „vydáujú rýchlejšie ako rocková U2,“ povedal pre CNN bývalý člen komisie pre vyšetrovanie udalostí z 11. septembra Tim Roemer. „Teroristi sa preskupujú cez internet, skúšajú techniku. Vyhľadávajú ľudí, ktorí vyrastali napríklad v Británii a tí dostávajú výcvik v Pakistane,“ dodal.

Väčšina Američanov ráta s novým útokom na americké záujmy. Vyše polovica podľa prieskumu CNN si myslí, že teroristický útok na Spojené štáty v priebehu niekoľkých

týždňov je dosť alebo veľmi pravdepodobný. Zároveň si väčšina myslí, že federálna vláda na útok nie je pripravená.

„Amerika stále čelí odhodlaným nepriateľom,“ vyhlásil Bush pred dnešným výročím. „Z dlhodobého hľadiska si porážka týchto nepriateľov vyžaduje viac, ako zlepšenie bezpečnosti doma a vojenský zásah v cudzine. Musíme tiež poskytnúť nádejnú alternatívu k nenávisťnej teroristickej ideológii,“ povedal s tým, že alternatívou by malo byť napríklad posilovanie demokracie v Iraku. „Pomáhame priniesť lepšiu budúcnosť regiónu a to urobí Ameriku a svet bezpečnejší,“ tvrdí Bush, ktorý si tritisíc obetí útokov pripomenie na všetkých troch miestach, kde sa zrútili unesené lietadlá.

Skorší budíček by bol zazvonil do hrobu

Dokončenie – s. 1

„Cestu do Manhattanu náhle prerušil vodič hlásením, že všetky trasy metra sú pozastavené. Po vynorení z podzemnej dráhy v Brooklyne som sa ocitol pred Manhattanským mostom v úplnom chaose spôsobenom na všetky strany mihajúcimi sa zmätenými ľuďmi,“ spomína Zajac. Upokojoval sa tým, že sa predsa nachádza v rušnej metropole.

Zneistel už však, keď zbadal davy opúšťajúce Manhattan; mnohí mali masky na tvárach a zaprášený odev. „Od druhej strany rieky Hudson sa valili kúdoly dymu smerom na východ.

Ján Zajac

Aj tak som sa však rozhodol ísť do Manhattanu a užiť si svoju dovolenku,“ napísal Zajac, ktorý spomína, že sa ako ryba proti prúdu predieral cez masy. Obrisy Svetového obchodného centra neúspešne hľadal s domnienkou, že sa skrývajú za dymom.

„Za riekou Hudson som stál v mŕtvom svete plnom roztrúsených papierov, prachu a štiplavého zápachu. Vtedy som bol asi päťdesiat metrov od Svetového obchodného centra. Oblasť však už bola uzatvorená a všetci sa mali postupne presúvať na sever od tohto bodu,“ poznamenal. Stále netušil, čo sa deje. V New Yorku nebol prvýkrát, jeho dynamiku už poznal.

Tentoraz však v centre Manhattanu neboli žiadne autá. „Stál som ušasnutý uprostred Šiestej Avenue a počúval ticho prerušované len sirénami v diaľke. Svet akoby sa zastavil. Po napomenutí policajtom som sa rozhodol ísť peši na 42. ulicu a po ceste som začal stretávať ľudí v skupinkách počúvajúcich prenosné rádiá,“ opísal situáciu.

Jednej panej sa spýtal, čo sa stalo, odvetila mu, že sama nevie, ale je to čosi strašné. „Dodala, že veľa ľudí zahynulo a ponáhľala sa ďalej,“ povedal Zajac. S pocitom premárneného dňa, ale zároveň s vedomím, že v ten deň sa v New Yorku stalo niečo zvlášť závažné, sa vybral naspäť do Brooklynu, kde bol ubytovaný.

„Uveril som tomu, čo sa stalo až vtedy, keď som sa znova pozrel z rovnakého balkóna, z ktorého som ešte ráno videl starý New York. Ak by som prišiel do Manhattanu o hodinu skôr, pravdepodobne by som bol jednou z takmer tritisíc obetí nešťastia,“ premieta si v hlave chvíle presne spred piatich rokov. Ale zároveň mu 11. september 2001 prirástol k srdcu: „Pretože vtedy som sa cítil jeho súčasťou – jedným z miliónov, čo boli spojení jednou tragédiou.“

Tragédia spred piatich rokov. Vľavo záchranári nesú ťažko zraneného muža v New Yorku, vpravo je jedna z padajúcich veží Svetového obchodného centra. FOTO: REUTERS

Dátum, ktorý zostane v učebniciach histórie

Miloslav Surgoš

© Perex, a.s.

Pre Spojené štáty zostane 11. september historickým dátumom a bude považovaný za budíček pre vojnu na viacerých frontoch. V rozhovore pre Pravdu to uviedol Kurk Dorsey z New Hampshireskej univerzity.

Ako by svet vyzeral bez 11. septembra 2001? Bol by celkom inakší, ale aj bez týchto útokov by to viedlo k vojne proti terorizmu?

Bez udalostí z 11. septembra alebo nejakej podobnej by sa americkí občania uberali do izolacionizmu a nebola by podpora pre vojenskú akciu USA v Afganistane a Iraku. Mali by sme útoky ako bol na loď USS Cole

a atentáty na veľvyslanectvá vo východnej Afrike, ale väčšina Američanov a Európanov by nepocítila žiaden dosah.

Čo považujete za jeden z najzávažnejších dôsledkov 11. septembra 2001?

To, že sa vytvoril základ pre Bushovu administratívu, aby obhajovala vojnu za zvrhnutie Saddáma Husajna. Ešte nepoznáme dlhodobé následky tejto vojny, ale medzi krátkodobé výsledky sa zaraďuje prudký prepad americkej prestíže vo svete a riziko ponížujúcej porážky v Iraku.

Domnievate sa, že existuje hrozba podobného útoku na americkom území, ako sa to udialo

pred piatimi rokmi? Vzali si USA poučenie?

Nebezpečenstvo pretrváva, lenže zvýšená pozornosť na Al-Kajdu a podobné skupiny všade na západe urobila ľudí oveľa bezpečnejšími, ako boli do 10. septembra 2001. Boli by sme však hlúpi, ak by sme nerátali s možnosťou, že teroristi by mohli kúpiť jadrovú zbraň a dostať ju do Spojených štátov. To je moja najväčšia obava.

Myslíte si, že o sto rokov bude 11. september dôležitým historickým dátumom, ako bol napríklad začiatok 2. svetovej vojny alebo sa časom jeho význam zníži a stane sa jedným z mnohých „normálnych“ historických dátumov?

V Spojených štátoch to bude niečo ako Pearl Harbor, dátum, o ktorom sa učí v škole a budúce generácie budú o ňom počúvať z rozprávania ľudí, ktorí 11. september prežili alebo v tom čase žili. Bude považovaný za budíček pre globálnu vojnu na viacerých frontoch, tak ako Pearl Harbor donútil Američanov ísť do svetovej vojny, do ktorej sa bránili ísť. Nie som si však až taký istý, či to tak bude brať aj ostatný svet. Predpokladám, že každá európska krajina sa sústreďí na niektorú ničivú udalosť vo vlastnej krajine alebo v susednej, arabské štáty dajú 11. september možno do kontextu s vojnou v Iraku a ktovie, čo bude v Číne.

Stručne

Slovenský premiér Robert Fico zastupuje Slovensko na dvojdňovom summite EÚ – Ázia vo fínskych Helsinkách. Fico sa mal stretnúť včera na dvojstranných rokovaníach s poľským, portugalským a thajským premiérom. (ČTK)

V Čiernej Hore sa včera konali prvé parlamentné voľby od vyhlásenia samostatnosti. Hlavným favoritom volieb bola vládna strana premiéra Míla Djukanoviča, ktorý po májovom referende priviedol krajinu k nezávislosti a voličom teraz sľuboval rýchle začlenenie sa do EÚ a NATO. (ČTK)

Jednotky NATO a afganské bezpečnostné sily pri leteckých a pozemných operáciách na juhu Afganistanu zabili cez víkend 94 členov bývalého afganského vládneho hnutia Taliban. (ČTK)

USA neznámujú zloženie Ficovej vlády

BRATISLAVA (čap) – Spojené štáty sa priamo nevyjadrujú o podobe slovenskej vlády. Veľvyslanec USA v Bratislave Rodolphe Vallee totiž na otázku Pravdy, ako hodnotí účasť SNS v koalícii, diplomaticky odpovedal: „Slovenská vláda je výsledkom slobodne a demokraticky zvolených členov parlamentu. Budeme s ňou úzko spolupracovať vo veciach spoločného záujmu – v bezpečnostných, ekonomických záležitostiach, v otáz-

„Slovensko je štát, ktorý by sme radi videli na zozname krajín bezvízového styku.“

kach ľudských práv. Zaujímá nás, aby sme dosiahli spoločné ciele,“ poznamenal Vallee. Zadržovanie osôb podozri-

vých z terorizmu v zahraničí majú veľký záujem, aby sa v rukách CIA nechcel rozvádzať s tým, že USA podrobne nekomentujú tematiku spravodajských služieb. Rozhodnutie o stiahnutí slovenských vojakov z Iraku nerozoberal, zdôraznil však, že Spojené štáty sa tešia na koordináciu nových užitočných foriem asistencie pre iracký ľud. „Irak potrebuje v tejto etape svojich dejín silnú pomoc,“ podotkol.

Vallee ubezpečil, že USA

Slovensko dostalo na zoznam krajín s bezvízovým stykom a obe strany pružne pracujú na riešení rôznych technických otázok. Odmietol názor, že rozhodovanie o vízach je postavené na značnej subjektivite: „Konzulárni pracovníci sú dobre vyškolení profesionáli,“ uviedol Vallee. Ocenil, že na ambasáde USA sa zrýchlil proces vydávania víz: „Vybavenie žiadosti trvá jeden, dva dni.“